

פרשת ויקרא

ויקרא אל משה וידבר ה' אליו מאהל מועד לאמר. ארז"ל מפני מה אליף זעירא ומשום דידוע מ"ש בזוה"ק מאן זעיר איהו רב, ר"ל מרע"ה שכתב על עצמו אליף זעירא בסופו, אמ"ל הקב"ה רב לך שלא יוכל לומר עוד זעיר, ומפני מה אמר זעירא ולא קטנה? מפני שבשעת שעלה משה למרום כדי לקבל התורה ונצחם, אמר הקב"ה לארזיאל המלאך שיכריז ברקיעא בכל מתיבתא ומתיבתא, שיש בשמים כל צדיק וצדיק כפי מעלתו ומדרגתו, יתן למשה כבוד ומתנה. כשהגיע למתיבתא דרבי אליעזר, אמר לו בן אחד יתן לך השי"ת, ותקרא אותו על שמי. ז"ש ושם האחד אליעזר, הא' מורה באמצע אותו אליעזר שהיה מיוחד ברקיעא. ועוד הגיע למתיבתא דרכי עקיבא וראה כמה תלמידים לומדים תורה וזכותו הרבה, אמ"ל אתה לא נתת לי כלום אמר לו ר' עקיבא למשה תבוא לך שעה שאין לך מקום לנוס, וצרה גדולה יהיה לך, ולא נמצא מי שיעמוד לך, תזכיר שמי ואני אבוא אעזור לך, זהו טוב יותר מכל המתנות ואל תגיד שאני לא נתתי לך מתנה; משה שמר בלבו את הדבר הזה עד שהקים המשכן והקהיל הקהל והנשיאים ואמר להם בואו וקחו

חשבון של משכן וכסף וזהב איפה הלך שכך כתוב והייתם נקיים מה' ומישראל. אמרו הקהל ח"ו מי הוא שחושד בך שעליך כתב הקב"ה "לא כן עבדי משה בכל ביתי נאמן הוא. אמר משה: אעפ"י כן רצוני ליתן חשבון ונתן כל החשבון. והחשבון היה חסר אלף ושבע מאות וחמשה ושבעים שקל כסף, והוא עומד ומתבייש. ורשעי הדור היו מצחקים ואומרים וכי משה מתפרנס מכיסו והוא מתפרנס משל צבור, ומפני כך יש לו קרני הוד, ופניו אדומות וטובות, והוא בעל בשר והיו חושדים במשה. אמר להם חכו לי עד שאכנס לחדר אחד ונכנס. ויפול משה על פניו ארצה ויאמר אין שעת צרה כזאת השעה, ואני כעת צריך להזכיר את רבי עקיבא. מיד נשא עיניו למרום והתפלל, שרבי עקיבא תכף יבוא ויזכירהו. תכף באה נשמתו של רבי עקיבא ונדמתה כצפור וישבה על ווי העמודים והיתה מצפצפת, עד שנזכר והרים קולו ואמר ואת האלף ושבע המאות עשה וויס לעמודים. ואלו שחשדו במשה נהפכו פניהם כשולי קדרה וכעורבים שחורים, כמו כנען עד יום מותם. וז"ש חז"ל החושד בכשרים לוקה בגופו, דייקא שאין לו רפואה.

והקשו רז"ל למה נשמתו של רע"ק באה כצפור ולא כעוף? אלא רמז להם שמשנה אוהב שלום, ואתם תדברו עמו שלום, ולא תעשו מצה ומריבה שלא יתגברו עליכם ידי עשו, כי עש'ו גימטריא שלו'ם שאם יכטלו שלום-יבא עשו, שהוא גימטריא שלו'ם. וז"ש ויקרא א'ל משה, גימטריא - צפ"ר, מי קרא ומי עזר למשה? נשמתו של רע"ק ולכך אמרו אלף זעירא כי תיבת זעירא נוטריקון זה רבי עקיבא יזכיר אותו, ולכך לא אמרו אלף קטנה. וגם באותו יום שהתפלל מרע"ה תקט"ו תפלות כדי להכנס לארץ רצה להזכיר זכות רע"ק שתתקבל תפלתו ואמר **אעבר'ה** נא נוטריקון אזכיר רבי עקיבא בהיכל האהבה. אמ"ל הקב"ה רב לך כי רק פעם אחת ניתן לך רשות להזכיר זכותו מטעם בזמנו הייתה זעירא, אבל עכשיו רב לך נעשית רב וגדול, והגיע השעה לתלמידך יהושע למלא את מקומך;

אדם כי יקריב מכם. יש לדקדק על תיבת **מכם** שנראית כיתירה ח"ו ואפ"ל עפ"י מעשה המובא בארץ חמדה בפסוק החודש הזה לכם והוא סוחר אחד נכרי שכר משרת עברי לעבוד אצלו שתי שנים. וידוע, שהנכרים מונים השנה עפ"י שנות החמה ואנחנו מונים עפ"י שנות הלבנה, נמצא השנה שלהם יתירה על שנה שלנו 11 ימים, וכשנגמרו שנתים, טען המשרת מאחר שהוא יהודי, צריך להשתחרר, כי

השכרתי עצמי לפי הדת שלי. אבל הנכרי טוען שהוא שכרו לפי חשבוננו ודתו, וצריך להוסיף לעבוד אצלו עוד 22 ימים. ובאה השאלה לפני הרב, והרב פסק ההלכה שהדבר תלוי לפי הנהגת המשרת באותם השנתיים, אם הוא הלך בתורת ישראל, ולא חילל השבת ושמר תורת ישראל, ממילא גם בזה צריך ללכת עפ"י חשבון היהודים, אבל אם התנהג בחופשיות כמו הנכרים, צריך לחשוב לו השנים לפי חשבון הנכרים. עכ"ל. וז"ש אדם כי יקריב מכם הכוונה האדם שרוצה לקרב הימים של השכירות ולחשוב כחשבון של היהודים, תלוי מכם עצמכם איך אתם מתנהגים, וזהו מכם נוטריקון מדה כנגד מדה, וכמובן;

ובזה יובן כוונת הכתוב שלחו מכם אחד ויקח את אחיכם. רמז להם שאני עושה לכם מדה כנגד מדה כדי לכפר עליכם וזהו מכם נוטריקון מדה כנגד מדה;

א"נ יל"פ שלחו מכם אחד בהקדמת מה שכתבו המפוז"ל, דבעבודת השי"ת ויראת שמים יש בחינות בחינות. והוא יש אנשים שעושים העבודה והיראה לפרקים, כמו ארנק של המעות כשיצטרך לכסף פותח ארנקו ובשאר זמנים יהיה סגור ומונח בחיקו, כן הוא לפרקים משבת לשבת או מזמן לזמן עובד השי"ת. ויש שעובדים השי"ת תדיר ואינם זזים אפילו רגע כמו המלבוש שהוא תמיד על האדם. ויש שעובד השי"ת מזמן לזמן רחוק, כמו שיש לו מילה או חתונה או בר מצוה הוא בא לבית הכנסת להתפלל וזה דומה לכלי מילת שהאדם לובשו רק בימי שמחת חתונה וכיוצא. וזהו שלחו מכם נוטריקון מלבוש כ"ס מילת (א"ה צ"י איך יאמר על כולם לשולחם ולהתרחק מהם והרי המדה שהיא דומה למלבוש היא יקרה ויפה? והיה יותר טוב לרמוז, נוטריקון מדת כ"ס מילת ששתי המדות הללו לא יפים, וצריך לשלח אותם החוצה ולהחזיק רק במדה המלבוש. כנ"ל). ובזה יובן כוונת הכתוב טובים השנים מן האחד דהיינו שני מדות - של המלבוש והכ"ס יותר טובים מן האחד - המדה של כלי מילת שהיא לזמן רחוק. ויש לרמוז בתיבת מכם נוטריקון מדת כלי מילת. ודו"ק;

אדם כי יקריב מכם. יובן עפמ"ש חז"ל, דהיה ראוי שהאדם בחטאו, יתקיים בו הכתוב נפש החוטאת היא תמות כמו שאמרה הנבואה, והמיתה תהיה בארבעה דברים סקילה שריפה הרג וחנק, אבל הקב"ה חס על האדם ופרה נפשו מרדת שחת

ומסר ד' דברים הללו בבהמה, והיא קבלה ד' דברים: שחיטה נגד הרג ומרביצין אותה לארץ דומה לסקילה וכשאוהזין הסימנין לשחיטה זה חנק ונשרפת ע"ג המזבח - זאת שריפה. וזהו אדם כי יקריב קרבן לכפר על נפשו עליו לדעת, שהיה ראוי להיות **מכס-מהאדם** עצמו, הנפש החוטאת היא תמות ורק רחמיו יתברך מרובין על מעשיו;

פרשת שמיני

ויאמר אל אהרן קח לך עגל בן בקר לחטאת ואיל לעולה תמימים והקרב לפני ה'. מקשים מפני מה עגל של אהרן בא לחטאת ושל ישראל לעולה? ותירצו משום דחטא אהרן במעשה העגל לא היה במחשבה רק במעשה, כי לא נתכוון כלל לשם ע"ז, כמ"ש "על אשר עשו את העגל אשר עשה אהרן". מה ת"ל אשר עשה אהרן? לומר לך, שאהרן לא חטא רק בעשיית העגל, ולא במחשבה ולכך קרבנו חטאת, שמכפר על המעשה. אבל ישראל חטאו גם במחשבה, שודאי לשם ע"ז נתכוונו, ולכך קרבנם-עולה, המכפר על ההרהור. ע"כ. אכן עוד קשה: הלא ישראל חטאו גם במעשה, שנאמר וישתחוו לו ויזבחו לו, ומפני מה לא הביאו כפרה עגל לחטאת? ונראה לי לומר ולא יזבחו עוד את זבחיהם לשעירים, שזה במעשה העגל וישתחוו לו ויזבחו לו, שהזביחה היתה לשעירים, לשדים לא אלוה, שכל מעשה העגל - היה מעשה שטן, ושעירים ירקדו שם. ולכן נאמר להם קחו שעיר עזים לחטאת המכפר על מעשה השעירים. אבל אהרן שלא זבח כלל, הביא עגל לחטאת - לכפר על מה שעשה העגל. ומה שאמר בקרבן אהרן והקרב לפני ה' יש אומרים לפי שהזביחה כשרה בזרים, אבל לא הקרבה. ולכן היות שזבחי אלהים, תכליתם להביא לידי רוח נשברה, וישראל חטאו גם בהרהור, לכן נאמר בהם לזבוח לפני ה', שאחר הזביחה יהיו לפני ה'. אבל אהרן-שלא חטא במחשבה, מיד אחר קיחת העגל לחטאת נאמר והקרב לפני ה', שתכף ומיד נעשה קרוב להשי"ת, אחר מעשה לקיחה;

ולכן נאמר ואל בני ישראל תדבר לאמר, שצוה מרע"ה לאהרן, שהוא ידבר לישראל. ולא צוה הוא בעצמו לישראל, לפי שרצה מרע"ה להראות לישראל, שאהרן נקי

מחטא העגל. דאם לא כן איך הוא יצווה להם קחו עגל לכפרה? הלא יאמרו לו טול קורה וגו';

ובתוספתא איתא מה ראו ישראל להביא יותר מאהרן? אלא אמר להם משה אתם יש בידכם מתחילה ויש בידכם מסוף. בתחילה-שנאמר וישחטו שעיר עזים. בסוף-שנאמר עשו להם עגל מסכה. יבוא שעיר ויכפר על מעשה שעיר. יבוא עגל ויכפר על מעשה העגל, אבל אהרן לא היה לו חלק רק בעגל. עכ"ל. ובאמת קשה;

1. איך אהרן אין לו חלק בשעיר עזים של יוסף, הלא גם לוי היה במעשה יוסף? ואדרבא, הוא היה לו חלק גדול יותר מאחיו?

2. ועוד מה הקשר בין התחילה עם הסוף, הלא יכול לומר אתם יש בידכם שתי עבירות?

3. ועוד מה ענין כפרת שעיר עזים לכפרת עוון העגל?

4. גם הפסוק ויקרבו כל העדה, ויעמדו לפני ה' צריך ביאור, כי לא פירש להיכן קרבו. ועוד מה שאמר זה הדבר אשר צוה ה' תעשו, מה יעשו עוד יותר על מה שכבר עשו?

והקרוב אלי לומר בהיתר ספקות אלו שבעל המדרש הזה סובר דהא בהא תליא, שאותו מעשה של יוסף וישחטו שעיר עזים היה סיבה למעשה העגל, יען כי מהידוע שמדת הקנאה, שהיתה באחי יוסף גרמא להם מעשה של וישחטו שעיר עזים ומאז נשתרשה בתוכם מדת הקנאה לדורות, כמ"ש כי קנאת ביתך אכלתני, היא קנאת בית- ישראל המצויה בין ישראל בכל הדורות, יותר מכל האומות עד שיצא העגל הזה מתוך שרבים קנאו למשה במחנה כקורח וכעדתו. וכן באותו זמן רבים קנאים פוגעים בו, וזאת תורת הקנאות לחשוב עליו עלילות דברים לאמר כי זה משה האיש לא ידענו מה היה לו, כדי לפרוק עולו מעליהם ולמנות עליהם העגל הזה האחוז בחבלי בוז. כי הקנאה המסבבת פירוד הלבבות היא שעמדה להם, שנפרדו איש מעל אחיו, כי בטלו מצות ואהבת לרעך כמוך, וזה החטא הקודם המסבב גם המאוחר, שלבסוף - פנו עורף ולא פנים גם אל ה' ובטלו מצות ואהבת את ה' אלהיך.

ומטעם זה אמרו חז"ל: שכל זמן שיש שלום בין ישראל, אפילו עובדים ע"ז הנח לו שנאמר חבור עצבים אפרים הנח לו. אבל, אם חלק לבם ויש להם פירוד אז עתה

יאשמו. (וביאור דבר זה תמצא יפה ומתוק, בספר עוללות אפרים חלק א' מאמר כ"ג) ומשם תוכל להבין דבר התוספתא, שתלה עוון מכירת יוסף עם מעשה העגל היות שאחת גוררת לחברתה. וכן מצינו בירבעם, שעשה העגלים מקנאתו במלכות שלמה. והשתא אתנח שפיר, מפני מה אין לאהרן חלק, בכפרה של מעשה יוסף, שהיה ביניהם פירוד לבבות כי כבר תקן זאת, במה שאחז במדת השלום, כי שמוע מזבח טוב. וכשראו ישראל אין הם נתפסים בעוון פירוד לבבות שעשו השבטים כמעשה יוסף, אבל אהרן פטור מטעם שהוא אוהב שלום. לכן כתיב ויקחו את כל אשר צוה משה, היינו הקרבנות. וגם ויקרבו כל העדה שנתקרבו הלבבות זה לזה וקבלו עליהם להיות באחזה ובריעות לתקן החטא הקודם מעשה שעיר עזים, הבא מתוך פירוד הלבבות. ואח"כ תיקנו גם חטא המאוחר, ויעמדו לפני ה' נגד מה שפנו אל ה' עורף ולא פנים, וכאשר ראה מרע"ה תשובת ישראל שלמה בלב ונפש, אז אמר להם זה הדבר אשר צוה ה' תעשו, כי לא צוה ה' על דברי עולה וזבח, רק לשמוע בקול ה', ומי יתן ויהי לבכם זה כל הימים, כי בזכות זה-וירא אליכם כבוד ה', כמו שאתם מפנים פניכם מול השכינה, כך יאר ה' פניו אליכם, בדרך שבא לראות, כך בא ליראות;

את הגמל כי מעלה גרה הוא. יל"ד דהול"ל כי פרסה איננו מפריס שזה עיקר טעם של הטומאה וכן בשפן והארנבת קשה כזה ובחזיר אמר כי מפריס פרסה הוא הול"ל כי אינו מעלה גרה הוא ומפני מה התחיל בכולם סימן טהרה שלהם? ונ"ל כי סימן טהרה שבכולם מוסיף טומאה על טומאתו, כדרך שאמרו בעשו שנמשל לחזיר שפושט טלפיו להראות עצמו שהוא כשר אבל תוכו מלא תוך ומרמה וזה מדת הצבועים המראים עצמם שהם כשרים ובלי ספק שהם גרועים מן הרשע גמור, שתוכו כברו שוין לרעה וכמו שפירש"י בפסוק ולא יכלו אחיו דברו לשלום. וע"כ הפרסת פרסה בחזיר הוא סימן טומאה לפי שבפרסה זו הוא יכול להטעות לבריות ולהראות כאלו הוא כשר וכן בהיפך זה בגמל ושפן והארנבת. ואעפ"י שכל מדות הללו אינם שייכים בבהמות, אבל מ"מ הם מולידין תכונה רעה זו בגוף האדם האוכל כי כל אכליו יאשמו להיות מכתות הצבועים המראים את עצמם כשרים כמו עשו והדומה לו;

ובזה מיושב מה שדרשו בויקרא רבה את הגמל, זו בבל שנאמר בת בבל השדודה אשרי שישלם לך את גמולך שגמלת לנו. את השפן, זו מדי, כי מעלה גרה היא, שמגדלת צדיקים שנא' ומרדכי יושב בשער המלך. ארנבת זו יון, כי מעלת גרה היא. אלכסנדרוס מוקדון, כד חזי לשמעון הצדיק קאים על רגלוהי ומברכו. החזיר, זו אדום שמפרס פרסה ומראה עצמו כשר, וגרה לא יגר, שאינו מגדל צדיקים אלא הורגן. ע"כ. ויש להתפלא על מדרש זה מה ראה על ככה להוציא כל המקראות הללו מפשוטם. אלא ודאי שכוונתו לתרץ ארבע לשונות שהזכיר שעשה מן הסימן טהרה טעם לטומאה ובלי ספק שכוונת הפסוק לרמוז על מדת הצבועים שסימן טהרה שלהם מוסיף להם טומאה, וזה לא יצדק בבהמות רק באדם וע"כ רצונו לומר שכל האוכל מהם מקבל טבעם, כי הדבר הנאכל ישוב לטבע האוכל. והביא ראיה מן המפורסמים שכל ארבע מלכיות הללו האוכלים מן ארבע מינים אלו כולם קבלו טבעם שהם מראים עצמם כשרים וטובים וכוונתם להיטיב לישראל, אבל תוכן רע ומר וכל מחשבותם רק רע כל היום. וישראל אינם נוהרים מהם בראותם שהם מגדלים קצת צדיקים, אבל האמת הוא שהם עושים רק להנאתם ותוכם הם שונאי ישראל. וזהו את הגמל, זו בבל הכוונה תואר הגמל ומעשיו מצוי במלכות בבל, כשם שהגמל מעלה גרה הוא ומצד זה נראה כשר, כך מלכות בבל הראו את עצמם כגומלי חסדים עם ישראל אבל הכתוב אומר עליהם אשרי שישלם לך את גמולך שגמלת לנו שהתנהגה אתנו, כמו הגמל שהוא טמא ומראה צד של טהרה וכן מדי ויון שהיו מקרבין הצדיקים כשמעון הצדיק ומרדכי הצדיק הכל הוא על צד הזיוף. אבל אדום עולה עליהם, עושין כמעשה החזיר שהם אוכלים אותו ומראים טלפים כמותו לומר שהם כשרים ואינם פושטין ידיהם בממון ישראל או בגופם, אבל למעשה אינו כן, שהם הורגין אותם ואין להאריך בזה יותר;

פרשת קדשים

ילקוט. אמר הקב"ה לישראל הואיל והקדשתי אתכם לשמי עד שלא בראתי העולם, לפיכך היו קדושים כשם שאני קדוש. וכדי להבין המאמר הזה נקדים דברי חז"ל בהכתוב והייתם לי סגולה מכל העמים כי לי כל הארץ ואתם תהיו לי ממלכת כהנים... ולכאורה, תיבת ואתם יתירה, ומספיק לומר ותהיו לי ממלכת כהנים, ואז החיבור. אבל כשהוא אומר ואתם, משמע דמה שנאמר קודם זה הוא חוזר על

הזולת, ועכשיו מדבר עם ישראל. אמנם כל זה יתבאר יפה אף געים, ע"ד שדרשו חז"ל בהכתוב לכה דודי נצא השדה נלינה בכפרים אל תקרי בכפרים, אלא בכופרים בך, ואח"כ נשכימה לכרמים, אלו ישראל, כי עם ישראל יש לו שתי מדרגות בחשיבותו לפני המקום ב"ה:

א) מצד עצמם, אם הם בעלי תורה ויראה.

ב) חשיבות ע"י הערכה כלפי אומות העולם, היותם חסרים במעלתם. והשי"ת מרוב חסדו מעריך אותם על פני האומות, שודאי ישראל יותר טובים מהם. וזהו לכה דודי הוא השי"ת, נצא השדה נלינה בכופרים כך תחילה, ועי"ז נוכל להשכים לכרמים, הם ישראל, שודאי מעלתם תהיה רבה וחשובה. וזהו שאומר הכתוב והייתם לי סגולה מכל העמים, הכוונה בהערכה כלפי העמים, יתבאר לי יפה שאתם סגולה וטובים יותר מהאומות, אבל כל זה הוא מרוב חסדו יתברך עם ישראל, אבל אתם ישראל בעצמכם לא תסתפקו בזה, אלא תהיו ממלכת כהנים וגוי קדוש ומצד עצמכם תהיה לכם מעלה וחשיבות. והשחא דברי הילקוט מובנים יפה, אמר הקב"ה לישראל הואיל והקדשתי אתכם לשמי קודם שבראתי העולם ובאותו זמן לא היו שום אומה ולשון להיות נערכים נגדם, לפיכך היו קדושים גם עכשיו מצד עצמכם, כשם שאני קדוש, ולא תעריכו עצמכם כלפי האומות (אפריון) שכן פירש הרב אהבת חיים משם אה"י).

איתא בספר הקנה והובא בספר צ"פ וז"ל **מפני שיבה תקום**, כשעלה משה למרום מצאו להקב"ה שהיה כותב מפני שיבה תקום. אמ"ל מאי תקום? אמ"ל קום בתולת ישראל. והוא תמוה. ויובן בהקדים מחלוקת הרמב"ם והרמב"ן ז"ל בענין התחיה דמ"ס שיקומו בתחיה"מ כמו שהיו בעוה"ז פסח או חגר וגו' כדי שיכירו זה לזה ואח"כ הקב"ה מרפא אותם. ומ"ס שכולם יקומו כבדיה חדשה ק"ו מחטה וכולם בצורת בחורים ובתולות. וכפי סברה זאת י"ל במציאות דרך משל אם ראובן לקח אשה בת י"ח ונלב"ע ואשתו היתה מעוברת וילדה זכה והאריך ימים ושנים ואח"ך מת וקן ושבע ימים בשעת התחייה איזה מהם חייב בכבוד חבירו אם האב לבנו משום דכתיב מפני שיבה תקום או דילמא הבן לאביו משום שהביאו לעולם וכבד את אביך אמר רחמנא. ונראה דבמציאות כזו נסתפק מרע"ה כשמצא להקב"ה כותב מפני שיבה תקום שאל מאי תקום? הכוונה בענין כזה מי חייב לנהוג כבוד לחבירו? השיבו להקב"ה קום בתולת ישראל דלעת"ל כולם יקומו כדמיון בחורים

ובתולדות וא"כ ליכא לספוקי בזה. עכ"ל פ' ל' ע"ש. וכתב מהר"י אב"א בכת"י וז"ל
וזכורני ששמעתי מפי מגידי אמת שהרב מהר"ן ז"ל בעל לימודי ה' נסתפק בזה
ושלח להרב חיד"א ז"ל והשיבו עפ"י הסוד עכ"ל ז"ל;

איתא בספרי וז"ל לך ואספת את זקני ישראל, לא במקום אחד ולא בשני
מקומות חלק הקב"ה כבוד לזקנים, אלא בכל מקום וגו' אמר רשב"י מנין דלעת"ל
הקב"ה כבוד לזקנים? שנאמר וחפרה הלבנה וכושה החמה כי מלך ה' צבאות בהר
ציון ובירושלים ונגד זקניו כבוד. ובילקוט פרשת שמות איתא לך ואספת את זקני
ישראל, מהו מזקנים אתבונן? הרבה כבודת את הזקנים, לא הוצאתם ממצרים עד
שאמרת לך וגו' לא נתת התורה עד שאמרת ויקרא משה לזקני העם וגו'. אמר מפני
שיבה תקום וכן הוא אומר שאל אביך ויגדך זקניך ויאמרו לך. מן
הכבוד שנתת לזקנים הוא עושה שאצור פקודיך, לכך נאמר מזקנים אתבונן. אמ"ל
הקב"ה עד עכשיו לא ראית כלום עדיין יש לך לראות, שנאמר כי מלך ה' צבאות
בהר ציון ובירושלים, ונגד זקניו כבוד. לכך נאמר מפני שיבה תקום ע"כ;

וכתב הרב פתח אליהו דס"ט ע"א זכרנו חקירת הרב שמע יעקב ז"ל דהכבוד איכא
לתא דאין משתמשין בשרביטו של מלך, ולדעתי המעט דלגבי ישראל, אין כאן
חקירה, כיון דיש לנו דין בנים וכמ"ש הפר"ד ז"ל לגבי השבת דה"ט דישאל
שומרים השבת וגוי ששבת חייב מיתה משום דישאל יש להם דין בנים יע"ש. ובזה
יראה כוונת הכתוב הוא יקראני אבי אתה אלי וצור ישועתי, אף אני בכור אתנהו
עליון למלכי ארץ, דבלא זה לא היה זוכה למלכות, מאחר דהמלכות רק להשי"ת,
ואיך ב"ו יתעטף בטלית שאינה שלו, והלא קי"ל אין משתמשין בשרביטו של מלך.
אמנם השתא דהוא יקראני אבי אתה וחושב עצמו בן, הרי גבי הבן לא איכפת לן
ואף אתנהו עליון למלכי ארץ;

ואפשר דמכח זה אמרו חז"ל עד אברהם לא הוה זקנה משום אי אפשר לעבדים
להשתמש בשרביטו של מלך, אמנם אברהם אע"ה שהוא קיים כל התורה כולה וזכה
לשמור השבת ולעשות גמילות חסדים וצדקה דמכל זה מוכח שיש לנו דין בנים
כמ"ש במסכת בבא בתרא גבי טורונוסרופוס עם רע"ק וממילא אין עליו לתא
דמשתמש בשרביט המלך, ולכך זכה גם לזקנה. וזהו שאמרו במדרש ואברהם זקן

הה"ד עטרת תפארת שיבה בדרך צדקה תמצא. ר"ל הגם השיבה היא עטרת תפארת ודומה ללבושו של הקב"ה בכל זאת "בדרך צדקה" תמצא ע"י מצות הצדקה דמוכח מינה שיש לנו דין בנים הותר לנו. ומייתי לה מפסוק ואברהם זקן וה' בירך את אברהם בכל ואמרו חז"ל בכ"ל גימטריא ב'ן, דהיינו אית ליה דין בנים ולכך זכה לזקנה עכ"ל גר"ו יע"ש;

וכתב עוד שם בדס"ט ע"ב וז"ל ובו"י כוה"כ את שבתותי תשמורו ומקדשי תיראו אני ה' אל תפנו אל האלילים וגו' מפני שיבה תקום וגו' אני ה', דהכי קאמר את שבתותי תשמורו. וכאן יש לחקור איך משתמשין בשרביטו של מלך, בפרט שהוא צוה אל תפנו וגו'. והרי הוא יחיד בעולמו המולך על כל העולם כלו בכבודו, וכן תקשי ג"כ בצווי מפני שיבה תקום, איך משתמשין בשרביטו של מלך? ולזה מתרץ אני ה', כלומר הלא כתיב אני ה' בפתחי את קברותיכם, והלא הוא כהן, ואיך מטמא? אלא ודאי משום דאנו בנים, ואב נטמא לבנו וה"נ דכוותא. ובוזה נלע"ד כוה"כ אבוא בגבורות ה"א אזכיר צדקתך לבדך. ר"ל כיון דאזכה לגבורות שהם שמונים שנה היינו הזקנה, לא תקשי איך משתמשין בשרביטו של מלך משום אזכיר "צדקתך" לבדך, ר"ל מכח הצדקה שאני עושה לשמך יתברך ליחד שם קובה"ו, שהצדקה יש בה יחודו יתברך כידוע מזה מוכח דאית לנו דין בנים וליכא טענת איך משתמשין בשרביטו של מלך. וק"ל ממני" ס"ט;

פרשת - אמר

כי אם לשארו הקרוב אליו לאמו ולאביו. ראוי להעיר, מפני מה בכהן הדיוט-הקדים האם לאב, ובכהן גדול הקדים האב לאם? ורבינו הרא"ש ז"ל בפרותיו תירץ, דבהכהן הדיוט- דמיקל עליו ליטמא, התחיל באם, לומר לא מבעיא אמר, שהיא ודאית שיטמא לה, אלא אפילו אביו, שהוא ספק יטמא לו ג"כ. לא כן בכה"ג-שמחמיר עליו שלא יטמא, התחיל באב, לומר לך לא מבעיא האב, שהוא ספק שלא יטמא לו, אלא אפילו האם שהיא ודאי לא יטמא; והכהן הגדול מאחיו אשר יוצק על ראשו שמן המשחה ימלא את ידו ללבוש את הבגדים. יש לרמוז בזה מאי דאיתא במסכת יומא, א"ר יוחנן מאי דכתיב יראת ה' תוסיף ימים ושנות רשעים תקצרנה? יראת ה' תוסיף ימים, זה בית ראשון שעמד ת"י שנה, ולא

שמשו בו אלא י"ח כהנים גדולים. ושנות רשעים תקצורנה, זה מקדש שני שעמד ת"ך שנה, ושמשו בו יותר משלש מאות כהנים. צא מהם ארבעים שנה ששימש שמעון הצדיק ושמונים שנה ששימש יוחנן כ"ג ועשר שנים ישמעאל בן פאבי ואמרי לה י"א שנה רבי אלעזר בן חרסום, מכאן ואילך, צא וחשוב כל אחד ואחד לא הוציא שנתו. ומפני מה? א"ר יוחנן בשביל שלא היו ראויים לכהונה וקונים אותה בדמים, דא"ר אמי תרקבא דדינרי עילת מרתא ביתוס לינאי מלכא, עד דאוקמיה ליהושע בן גמלא בכהני רב. וזהו שאומר הכתוב כאן והכהן הגדול מאחיו, שהוא ראוי להיות כהן גדול מצד אחיו שבחרו בו, ואשר יוצק על ראשו שמן המשחה-מאת השי"ת, כי בו בחר. וחלילה להיות קונה זה בממון, כיהושע בן גמלא, אלא אדרבא, צריך למלאת את ידו בדינרים להעשירו, כדי ללבוש בגדים יפים ומכובדים, ולהיות בעל אישיות וכבוד;

ושמחתם לפני ה' אלהיכם, אומרו לפני ה' בלתי מובן היתכן לאדם להיות יושב לפניו יתברך לשמוח? ויתכן לומר, כפי מה שאמרו חז"ל במדרש עתידה בת קול להיות מפוצצת בראש ההרים ואומרת מי הקדמני ואשלם מי הטיל ציצית, עד שלא נתתי לו בגד, מי מל בנו עד שלא נתתי לו בן, מי עשה מעקה עד שלא נתתי לו בית. ועל זה אמרו חז"ל מי שמקיים המצות בשמחה, אין בו טענת מי הקדמני, כי על השמחה לא נצטווה האדם, ויחשב לו שקדם לטענת בוראו. וזהו ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר, וחוץ מזה איעץ לכם לקיים אותה בשמחה, כי השמחה מבטלת טענת מי הקדמני והיא קדמה לטענת ה' אלהיכם. וזהו ולך ה' חסד, כי אתה תשלם לאיש כמעשהו (א"ה). עד כאן מצאתי ואולי הכוונה היא אם האדם מקיים המצות על הצד החיובי כמעשהו, אז השכר שמקבל מאתו יתברך רק בתורת חסד.) ;

ויצא בן אשה ישראלית והוא בן איש מצרי, וינצו במחנה בן הישראלית ואיש הישראלי ויקוב בן האשה הישראלית את השם ויקלל. כתב רש"י ז"ל הוא שם המפורש ששמע מסיני. ובאמת קשה, הלא הוא התקוטט עם חבירו, ומה לו לברך השי"ת, ומה עשה לו? אך נקדים דברי רש"י ז"ל בן איש מצרי, הוא המצרי שהרגו משה בשם המפורש. וזהו ויצא בן אשה ישראלית והוא בן איש מצרי, שהרגו משה בשם המפורש. וינצו במחנה, על עסקי חניית המחנות, שבא ליטע אהלו בתוך מחנה דן, אמ"ל מה טיבך כאן? אמ"ל מבני דן אני.

אמ"ל איש על דגלו באותות לבית אבותם כתיב. נכנס לבית דינו של משה ויצא חייב בדין. וכשהיו רבים זה עם זה, בלי ספק הזכיר לו פגם אביו שנהרג ע"י מרע"ה בשם המפורש, מיד ויקוב בן האשה הישראלית את השם שחירף וגידף וגם ויקלל למשה, ולכך הביאו אותו למשה לקחת נקמתו ממנו. אבל מרע"ה חשש שיחשדוהו שהוא נוטר לו שנאה של אביו, שנהרג על ידו, ולכך לא רצה לדון אותו, עד שישמע מאת השי"ת מה דינו, ולכך צוה לו השי"ת הוצא את המקלל כנגד שפגע בכבוד משה וחולק על רבו, להוציאו מחוץ למחנה;

וע"פ האמור יובן מדרש פליאה ויקוב בן האשה הישראלית את ה' ויקלל כמד"א ויקוב חור בדלתו, מלמד שעשה חור בדל'ת ועשה אותו רי"ש. ומהיכן בא לו זה? לפי שנאמר וינצו אנשים במחנה, אמר שנהרג אביו ע"י שם המפורש, מיד ויקוב את השם. אמר מי שנאמר בו אל רחום וחנון וצדיק, יהרוג אדם? מיד ויקוב את ה', שעשה נקב בדל'ת ועשאו רי"ש שעשה מן אחד אחד ח"ו. פירוש הענין כי בתחילת ביאת מרע"ה לפרעה במצרים בשליחותו יתברך אמר פרעה מי ה' אשר אשמע בקולו, וכפר בכל. אבל ע"י המכות הגדולות והנוראות הודה ואמר שיש שתי רשויות ח"ו ופועל הטוב אינו פועל הרע ח"ו. וזאת היתה גם דעת המצרי הזה. וז"ש ויקוב בן האשה הישראלית שעשה נקב בדל'ת ועשה אותה רי"ש ומן אחד עשה אחד ח"ו וכפר באחדות והיה אומר שיש שתי רשויות ח"ו. ומהיכן נכנס במוחו דעה נפסדת זאת? ממה שאמרו לו, שנהרג אביו ע"י שם מפורש וע"י מרע"ה ולכך אמר מי שנא' בו אל רחום וחנון וצדיק, יהרוג אדם? אלא ודאי שיש ח"ו שתי רשויות ומיד ויקוב את השם אך לא הבין הבער, כי עודנו נער, אין מרחמין בדין. אמרו ועוד שאביו בא על א"א והם מצווין על העריות, והרגו משה כפי הדין;

ובזה יובן כוונת הכתוב הדל'ת תסוב על צירה, שהוא מלשון ציר נאמן לשולחיו לשון שליחות, דהיינו מי ששומר הדל'ת ומיחד שמו באחדות גמורה, הקב"ה ייחד שמו עליו ומצילו מכל רע כמו שהציל לאברהם מאור כשדים. וזהו הדל'ת היא עצמה תסוב ותשמור על צירה שלוחה גופיה;

ועפ"י יובן כוונת הכתוב אוי לרשע רע כי גמול ידיו יעשה לו. ועוד פסוק ויהי ער רע בעיני ה' וימיתהו ה'. והכוונה בזה מי שמייחד שמו יתברך הוא נותן ע'דות כי ה' אחד ושמו אחד. וזהו הטעם שבפסוק שמע ישראל העי"ן והדל"ת גדולים משאר האותיות דבצירופם יהיו ע'ד, ואם הוא כופר בדל"ת להיות ר"ש ח"ו, אז יהיו אותיות ר'ע וזהו אוי לרשע ר'ע, שהוא כופר בעיקר ומחליף דל"ת בר"ש ונעשו ר'ע אוי לו. וזהו ויהי ער ר'ע בעיני ה' והוא ע"ד האמור;

והואיל ואתא לידן ענין עדות, נימא ביה מילתא בפסוק על עמך יערימו סוד ויתיעצו על צפוניך אמרו לכו ונכחידם מגוי ולא יזכר שם ישראל עוד כי נועצו לב יחדיו עליך ברית יכרותו. ויש להבין מה פירוש הסוד שיש ומה היא ההערמה ומהו על צפוניך. אמנם יובן עפ"י הדין דאם אחד אמר לחבירו יש אצלך פירות מתוקנים, דהיינו מעושרים, אמר לו תלך אצל פלוני שפירותיו מעושרין והלך ג"כ אצל חבירו ואמר לו כאלו הדברים, אין אלו נאמנים וחיישינן לגומלין. אבל אם יש ביניהם שלישי מעיד עליהם, הרי אלו נאמנים ולא חיישינן לגומלים, כזה הדין ממש יש בין כביכול השי"ת ועם ישראל דח"ו חיישינן לגומלין, שהוא מעיד עליהם ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ והם מעידים עליו ה' אלהינו ה' אחד, אבל ע"י השבת שהיא שלישי המעידה על שניהם לא חיישינן לגומלין. וזהו על עמך יערימו סוד ויתיעצו על צפוניך היא השבת, שהיא חמדה גנוזה וצפונה כד לבטל אותה שלא להיות עד שלישי כי אמרו לכו ונכחידם מגוי שאומרים עליהם שהם גוי אחד בארץ ולא יזכר שם ישראל עוד, היות שאין שבת המעידה וישראל והקב"ה לבד יש להם חשש שהם כגומלין וזה באמת סוד והערמה גדולה של אוה"ע ובפרט כשישראל מעצמן הם מבטלין השבת שודאי עונשם קשה. וזהו ג"כ שמע עמי ואעידה כך ישראל אם תשמע לי, ר"ל אם ישראל ישמעו למצות השי"ת וישמרו השבת, אז הקב"ה יכול להעיד עליהם היות שיש שבת השלישית ואין חשש לגומלין. ועוד יתבאר הכתוב שלח ירך ואחוז בזנבו. כי אותיות נח"ש כי האות האחרון של תיבת נח"ש היא נוטריקון שבת שע"י שאנו שומרים שבת ואוחזין בזנב והאות האחרון של נחש הרומו לשבת ובזכות שמירת השבת נזכה לגאולה ובמקום נח"ש יהיה משי"ח, יה"ר שיבנה בהמ"ק ויהיה כ"ג ויתן החושן על לבו במקום נח"ש יהיה חש"ן בב"א. ודו"ק כי נכון הוא בס"ד;